ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
4 Ιουλίου 1985 *

Στην υπόθεση 220/84,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesgerichtshof προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

AS-Autoteile Service GmbH, εταιρίας διεπόμενης από το γερμανικό δίκαιο, με έδρα το Bühl (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας),

και

Pierre Malhé, βιομηχάνου, κατοίκου Saleux (Γαλλία),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 5, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα)

συγκείμενο από τους O. Due, πρόεδρο τμήματος, P. Pescatore και K. Bahlmann, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: D. Louterman, υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν, σύμφωνα με το άρθρο 20 του πρωτοκόλλου περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ,

— η εταιρία AS-Autoteile GmbH, ανακόπτουσα και αναιρεσείουσα στην κύρια δίκη, εκπροσωπούμενη από τον Ernst Jan Rassek, δικηγόρο Καρλσρούης,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την S. J. Hay, του Treasury Solicitor's Department,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Friedrich Wilhelm Albrecht, επικουρούμενο από τον Silvio Pieri, ιταλό δημόσιο υπάλληλο, εργαζόμενο στην Επιτροπή βάσει των διατάξεων περί του συστήματος ανταλλαγών με τους εθνικούς δημόσιους υπαλλήλους,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 6ης Ιουνίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με Διάταξη της 9ης Ιουνίου 1984, που περιήλθε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 28 Αυγούστου 1984, το Bundesgerichtshof υπέβαλε στο Δικαστήριο, δυνάμει του πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971, για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (εφεξής: η Σύμβαση), τρία προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 16, σημείο 5, της εν λόγω Συμβάσεως.

2 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η εταιρία AS-Autoteile, αναιρεσείουσα στην κύρια δίκη, με έδρα το Bühl, ασχολείται με την αξιοποίηση μεταχειρισμένων ανταλλακτικών αυτοκινήτων και διατηρούσε εμπορικές σχέσεις με την εταιρία PAT GmbH, με έδρα το Meckenheim, κοντά στη Βόννη, ένας από τους εταίρους της οποίας είναι ο Pierre Malhé, αναιρεσίβλητος στην κύρια δίκη, κάτοικος Saleux (Γαλλία), ο οποίος έχει την εκμετάλλευση της Société de récupération des pièces automobiles. Το Landgericht της Βόννης εξέδωσε στις 5 Απριλίου 1978 ερήμην απόφαση υπέρ της AS-Autoteile, με την οποία η εταιρία PAT υποχρεωνόταν να καταβάλει στην πρώτη το ποσό των 1 001 476,95 γερμανικών μάρκων, εντόκως, λόγω παραδόσεως ελαττωματικών εμπορευμάτων.

3 Όταν η AS-Autoteile επιδίωξε την εκτέλεση της καταδικαστικής εις βάρος της εταιρίας PAT απόφασης, διαπίστωσε ότι η τελευταία ήταν αφερέγγυα. Η AS-Autoteile θεωρεί ότι η αφερεγγυότητα οφείλεται στο γεγονός ότι η ρευστή περιουσία της εταιρίας PAT μεταβιβάστηκε παράνομα σε έναν από τους εταίρους της, τον Malhé, κάτοικο Γαλλίας, υπό μορφή πλασματικών κερδών. Μετά από αίτηση της AS-Autoteile, το Amtsgericht του Rheinbach διέταξε στις 6 Μαρτίου 1980 την κατάσχεση και εκχώρηση στην αναιρεσείουσα της απαιτήσεως την οποία, κατά την αναιρεσείουσα, είχε η εταιρία PAT έναντι του Malhé βάσει των διατάξεων περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

4 Στηριζόμενη στη Διάταξη αυτή, η AS-Autoteile ενήγαγε ενώπιον του Landgericht του Baden-Baden τον Malhé ζητώντας την πληρωμή του εν λόγω ποσού. Από τη δικογραφία δεν προκύπτει ποια ήταν η νομική βάση της αγωγής. Πάντως, με απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 1981, το Landgericht του Baden-Baden, κρίνοντας ότι είχε διεθνή δικαιοδοσία, καταδίκασε τον Malhé να καταβάλει στην AS-Autoteile ποσό ίσο με την απαίτησή της από τα ποσά που ο Malhé όφειλε να αποδώσει στην εταιρία PAT λόγω αδικαιολόγητου πλουτισμού.

5 Κατά της αποφάσεως αυτής, ο Malhé άσκησε έφεση ενώπιον του Oberlandesgericht της Καρλσρούης, το οποίο, με απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1982, κηρύχθηκε αναρμόδιο, δυνάμει του άρθρου 2 της Σύμβασης, επειδή ο φερόμενος οφειλέτης είχε την κατοικία του στη Γαλλία. Σύμφωνα με το Oberlandesgericht, αρμόδια στην περίπτωση αυτή είναι τα γαλλικά δικαστήρια. Κατά της αποφάσεως αυτής, η AS-Autoteile άσκησε ενώπιον του Bundesgerichtshof αναίρεση, η οποία απορρίφθηκε με Διάταξη της 7ης Νοεμβρίου 1983. Όσον αφορά επομένως την ουσία, το ζήτημα της αρμοδιότητας έχει ήδη κριθεί οριστικά.

6 Το Landgericht του Baden-Baden εξέδωσε στις 17 Δεκεμβρίου 1982, και ενώ ακόμη εκκρεμούσε η παραπάνω δίκη, Διάταξη με την οποία η AS-Autoteile καταδικαζόταν στα έξοδα της δίκης. Επειδή η εν λόγω Διάταξη ήταν εκτελεστή και για να αποφύγει το ενδεχόμενο αναγκαστικής εκτελέσεως, η AS-Autoteile παρέσχε στον Malhé τραπεζική εγγύηση ύψους 40 000 γερμανικών μάρκων, η οποία εξακολουθεί να βρίσκεται στην κατοχή του τελευταίου.

7 Υπό τις περιστάσεις αυτές, η AS-Autoteile άσκησε ενώπιον του ίδιου δικαστηρίου ανακοπή εκτελέσεως, βάσει του άρθρου 767 του γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (ZPO), το οποίο έχει ως εξής:

1) Οι αντιρρήσεις κατά της επιδικάσεως της απαιτήσεως προβάλλονται από τον οφειλέτη με αίτηση ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου.

2) Οι αντιρρήσεις αυτές είναι παραδεκτές μόνο εφόσον οι λόγοι στους οποίους στηρίζονται ανέκυψαν μετά την περάτωση της προφορικής διαδικασίας, κατά την οποία έπρεπε αναγκαστικά να προβληθούν οι αντιρρήσεις σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κώδικα, και εφόσον δεν είναι πλέον δυνατόν να προβληθούν με ανακοπή.

3) Με την αίτησή του ο οφειλέτης πρέπει να προβάλει όλες τις αντιρρήσεις που μπορεί να προβάλει κατά το χρόνο υποβολής της αιτήσεώς του.

8 Προς στήριξη της ανακοπής, η AS-Autoteile επικαλείται το συμψηφισμό των δικαστικών εξόδων στα οποία καταδικάστηκε με την εξ αδικαιολογήτου πλουτισμού απαίτηση της εταιρίας PAT κατά του Malhé, σχετικά με την οποία της αναγνωρίστηκε το δικαίωμα εισπράξεως. Επικουρικά, η AS-Autoteile ζητεί την επιστροφή του εγγράφου της τραπεζικής εγγυήσεως που παρέσχε.

9 Το Landgericht του Baden-Baden, το οποίο επελήφθη της ανακοπής, κηρύχθηκε αναρμόδιο με απόφαση της 4ης Απριλίου 1983, για το λόγο ότι το σχετικό αίτημα έχει συνάφεια με αγωγή η οποία είχε κριθεί ήδη ως απαράδεκτη λόγω ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας των γερμανικών δικαστηρίων.

10 Κατά της αποφάσεως αυτής, με την οποία το Landgericht έκρινε ότι δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία, η AS-Autoteile άσκησε απευθείας αναίρεση ενώπιον του Bundesgerichtshof. Στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας το Bundesgerichtshof υπέβαλε τα ακόλουθα τρία προδικαστικά ερωτήματα:

1) Εμπίπτουν στη ρύθμιση της διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπει το άρθρο 16, σημείο 5, της Σύμβασης οι ανακοπές εκτελέσεως του άρθρου 767 του Zivilprozessordnung (γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας);

2) Είναι δυνατό, βάσει του άρθρου 16, σημείο 5, της Σύμβασης, να προταθεί με ανακοπή εκτελέσεως, ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους του τόπου εκτελέσεως, ο συμψηφισμός της απαίτησης, βάσει της οποίας χωρεί η εκτέλεση, με απαίτηση επί της οποίας τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους δεν θα ήταν αρμόδια να αποφανθούν, αν η απαίτηση αυτή αποτελούσε αντικείμενο αυτοτελούς αγωγής;

3) Η κατά το άρθρο 16, σημείο 5, της Σύμβασης διεθνής δικαιοδοσία καλύπτει και τη διαδικασία στην οποία ο οφειλέτης, επικαλούμενος το ανεπίτρεπτο της αναγκαστικής εκτελέσεως, απαιτεί την επιστροφή του πρωτότυπου εγγράφου της εγγυοδοσίας στην οποία προέβη με σκοπό να αποτρέψει, παρέχοντας την ασφάλεια αυτή, την πραγματοποίηση της αναγκαστικής εκτελέσεως;

11 Κατά το άρθρο 16 της Σύμβασης, « αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κατοικία, έχουν: ... 5 — σε θέματα αναγκαστικής εκτελέσεως αποφάσεων, τα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους του τόπου εκτελέσεως ».

12 Σχετικά με το πρώτο ερώτημα, πρέπει να γίνει δεκτό ότι μια διαδικασία όπως η προβλεπόμενη από το άρθρο 767 του γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας εμπίπτει καθαυτή στη διάταξη περί δικαιοδοσίας του άρθρου 16, σημείο 5, λόγω της συνάφειάς της με τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως. Πάντως, η διαπίστωση αυτή αφήνει αναπάντητο το ερώτημα ποιες είναι οι ενστάσεις που έχουν δικαίωμα να προβάλουν οι διάδικοι χωρίς να υπερβούν τα όρια του άρθρου 16, σημείο 5, στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας. Αυτό είναι και το αντικείμενο του δεύτερου ερωτήματος που υπέβαλε το Bundesgerichtshof.

13 Πράγματι, το ερώτημα αυτό αφορά το κατά πόσο ένας διάδικος μπορεί κατά τη διαδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως να επικαλεστεί δι' ενστάσεως απαίτηση επί της οποίας τα δικαστήρια του συμβαλλόμενου κράτους του τόπου εκτελέσεως δεν θα ήταν αρμόδια να αποφανθούν, αν η απαίτηση αυτή αποτελούσε αντικείμενο αυτοτελούς αγωγής.

14 Το ερώτημα αυτό πρέπει να επιλυθεί υπό το φως του συστήματος της Σύμβασης και ειδικότερα ενόψει της σχέσης μεταξύ του άρθρου 2 και του άρθρου 16.

15 Κατά το γράμμα του άρθρου 2, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού. Με την εν λόγω διάταξη σκοπείται η προστασία των δικαιωμάτων του εναγομένου· υπό την έννοια αυτή, η διάταξη αυτή αποτελεί το αντίβαρο για τις διευκολύνσεις που παρέχει η Σύμβαση ως προς την αναγνώριση και την εκτέλεση των αλλοδαπών αποφάσεων. Εν προκειμένω, τα γερμανικά δικαστήρια έκριναν ήδη ότι η απαίτηση που προέβαλε η αναιρεσείουσα ενέπιπτε στην αρμοδιότητα των γαλλικών δικαστηρίων, επειδή ο αναιρεσείβλητος ήταν κάτοικος Γαλλίας.

16 Το άρθρο 16 της Σύμβασης προβλέπει ορισμένες παρεκκλίσεις από το γενικό αυτό κανόνα, δηλαδή προβλέπει την αποκλειστική δικαιοδοσία για ορισμένες διαφορές που βρίσκονται σε ειδική σχέση προς το έδαφος συμβαλλόμενου κράτους διαφορετικού από εκείνο που ορίζει το άρθρο 2, είτε λόγω της τοποθεσίας του ακινήτου είτε λόγω της έδρας μιας εταιρίας είτε λόγω καταχωρίσεως σε δημόσια βιβλία είτε τέλος — πρόκειται για το σημείο 5 — λόγω του τόπου εκτελέσεως.

17 Από την ειδική σχέση που απαιτείται κατά το άρθρο 16 προκύπτει ότι ο διάδικος δεν μπορεί να επικαλεστεί τη δικαιοδοσία που αναγνωρίζει το σημείο 5 του άρθρου αυτού στα δικαστήρια του τόπου εκτελέσεως, για να φέρει δι' ενστάσεως ενώπιον των δικαστηρίων αυτών διαφορά που υπάγεται, δυνάμει του άρθρου 2, στη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων άλλου συμβαλλόμενου κράτους. Η προς το σκοπό αυτό χρησιμοποίηση της ανακοπής εκτελέσεως αντίκειται στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ του δικαστή του τόπου κατοικίας του εναγομένου και του δικαστή του τόπου εκτελέσεως, που θέλησε η Σύμβαση.

18 Επειδή στην υπό κρίση υπόθεση τα γερμανικά δικαστήρια κηρύχθηκαν ήδη αναρμόδια να αποφανθούν επί της απαιτήσεως που προβλήθηκε σε συμψηφισμό, η επίκληση της απαιτήσεως αυτής με σκοπό την αποφυγή της εκτελέσεως αποφάσεως επί των δικαστικών εξόδων που εκδόθηκε στην ίδια αυτή δίκη συνιστά προφανή καταστρατήγηση της διαδικασίας, από την αναιρεσείουσα, η οποία επιδιώκει έμμεσα την εκ μέρους των γερμανικών δικαστηρίων έκδοση αποφάσεως σχετικά με απαίτηση για την οποία τα δικαστήρια αυτά δεν είναι αρμόδια να αποφανθούν δυνάμει της Συμβάσεως.

19 Πρέπει λοιπόν στα δύο πρώτα ερωτήματα του Bundesgerichtshof να δοθεί η απάντηση ότι οι ανακοπές εκτελέσεως που προβλέπει το άρθρο 767 του γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας εμπίπτουν μεν καθαυτές στον περί δικαιοδοσίας κανόνα του άρθρου 16, σημείο 5, της Σύμβασης, η διάταξη όμως αυτή δεν επιτρέπει να προταθεί με ανακοπή εκτελέσεως, ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους του τόπου εκτελέσεως, ο συμψηφισμός της απαίτησης, βάσει της οποίας χωρεί η εκτέλεση, με απαίτηση επί της οποίας τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους δεν θα ήταν αρμόδια να αποφανθούν, αν η απαίτηση αυτή αποτελούσε αντικείμενο αυτοτελούς αγωγής.

20 Ενόψει της απαντήσεως αυτής, το τρίτο ερώτημα δεν έχει αντικείμενο.

Επί των δικαστικών εξόδων

21 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε το Bundesgerichtshof με Διάταξη της 9ης Ιουλίου 1984, αποφαίνεται:

Οι ανακοπές εκτελέσεως που προβλέπει το άρθρο 767 του γερμανικού Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας εμπίπτουν μεν καθαυτές στον περί δικαιοδοσίας κανόνα του άρθρου 16, σημείο 5, της Σύμβασης, η διάταξη όμως αυτή δεν επιτρέπει να προταθεί με ανακοπή εκτελέσεως, ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλόμενου κράτους του τόπου εκτελέσεως, ο συμψηφισμός της απαίτησης, βάσει της οποίας χωρεί η εκτέλεση, με απαίτηση επί της οποίας τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους δεν θα ήταν αρμόδια να αποφανθούν, αν η απαίτηση αυτή αποτελούσε αντικείμενο αυτοτελούς αγωγής.

Due Pescatore Bahlmann

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 4 Ιουλίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος του δεύτερου τμήματος

O. Due